

**Міністерство освіти і науки України
Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра судочинства

Башурин Н.Я.

**СУДОВІ ТА ПРАВООХОРОННІ ОРГАНИ
УКРАЇНИ**

**Методичні вказівки
для підготовки до семінарських занять
студентів денної форми навчання**

**Спеціальність – 081 Право
ОР «Бакалавр»**

Івано-Франківськ, 2023

УДК 342.5
Я 79

Затверджено на засіданні кафедри судочинства Навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника (протокол № 6 від 24.01.2023 р.)

Башурин Н.Я. Судові та правоохоронні органи України. Методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ. Навчально-науковий юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, 2023. 50 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника і призначені для підготовки до семінарських занять студентів з навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України», підготовки до здачі заліку. У вказівках викладені: завдання до семінарських і практичних занять, які включають короткі методичні рекомендації, що полегшать підготовку до занять, перелік питань, які виносяться на обговорення на занятті, контрольних питань для перевірки знань, практичних та методичних завдань. До кожної теми поданий перелік літератури, до якого включена монографічна та інші наукові джерела по темі, а також розширений перелік нормативно-правових актів, які регулюють відповідний вид відносин станом на 01.09.2022 р.

Посібник призначений для студентів, аспірантів, викладачів.

© Башурин Н.Я., 2023 рік

© Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника, 2023 рік

ВСТУП

Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» має фундаментальне значення для студентів-правників, оскільки перед тим, як вивчити навіть базові галузі права, необхідно проаналізувати побудову судових та правоохоронних органів, засади, на яких вони формуються, з'ясувати їх завдання та основні напрямки діяльності. В процесі євроінтеграції України динаміка перетворень у сфері правотворчої і правозастосовної діяльності вимагає чітких уявлень про систему, завдання, структуру та повноваження органів судової влади та правоохоронних органів, зокрема, органів прокуратури, антикорупційних органів, органів внутрішніх справ, служби безпеки, юстиції, адвокатури та деяких інших органів, що допоможе студентам краще зрозуміти їх повноваження та функції, які вони реалізують на практиці у конкретних сферах правозахисної, правоохоронної та правозастосовної діяльності.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є діюче законодавство, яке регулює порядок організації та діяльності судових та правоохоронних органів України, їх структуру та напрями діяльності.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Судові та правоохоронні органи України» має тісний зв'язок з такими навчальними дисциплінами як «Конституційне право», «Теорія держави і права», «Трудове право України», «Кримінальне процесуальне право України», «Цивільне процесуальне право України».

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Змістовий модуль 1 «Судові органи України».
2. Змістовий модуль 2 «Правоохоронні органи України».

Мета навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» – виробити в студентів загальне розуміння сутності судової та правоохоронної діяльності, допомогти їм ґрунтовніше засвоїти галузеві юридичні дисципліни при вивченні діяльності судових та правоохоронних органів щодо застосування права, забезпечення законності і правопорядку в Україні.

Основними **цілями** навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» є ознайомити студентів з необхідними джерелами права; сприяти глибокому засвоєнню нормативних актів, прищепити вміння працювати з ними; ознайомити з принципами організації судової системи в Україні та організації правоохоронних органів; дати чітке уявлення про сутність судової влади та про сутність правоохоронної діяльності.

Під час вивчення дисципліни очікується, що студенти здобудуть:

Загальні компетентності:

- Здатність до ґрунтовного аналізу і синтезу нормативно-правових актів і доктринальних джерел, що досліджуються в межах вивчення структури, правового статусу і функцій судових та правоохоронних органів.
- Здатність застосовувати здобуті знання і навички з приводу визначення компетенції судових та правоохоронних органів у практичній діяльності.
- Знання та розуміння правового статусу і повноважень судових та правоохоронних органів та розуміння професійної діяльності відповідних суб'єктів.
- Здатність вчитися і оволодівати сучасними якісними знаннями у сфері судової і правоохоронної діяльності.
- Орієнтування в складній системі судових і правоохоронних органів України задля подальшого ґрунтовного вивчення основних матеріальних і процесуальних галузей права.

Фахові компетентності:

- Здатність правильно тлумачити і застосовувати норми Конституції України та чинного законодавства, які регламентують судову та правоохоронну діяльність.
- Здатність аналізувати проблемні питання теорії, практики і законотворчості у сфері правоохоронної і судової діяльності.
- Здатність до критичного та системного аналізу, порівняння і тлумачення чинного законодавства про правоохоронну та судову діяльність, а також про правовий статус тих чи інших судових і правоохоронних органів.
- Здатність застосовувати набуті теоретичні знання, а також досліджені положення законодавства про правоохоронну і судову діяльність при вирішенні практичних завдань.

Навчально-методичний посібник складено відповідно до програми дисципліни «Судові і правоохоронні органи України» та з врахуванням годин, відведених для практичних занять навчальним планом спеціальності «081 Право» для денної форми навчання. Він містить плани практичних занять, перелік питань для самоконтролю, обов'язкову і додаткову спеціальну літературу, нормативний матеріал. До кожного практичного заняття дається, крім того, домашнє завдання, яке полягає у виконанні методичних та практичних завдань.

На практичному занятті студент повинен закріпити, розширити та поглибити знання, одержані на лекціях та у процесі самостійної роботи з рекомендованими джерелами; брати активну участь у обговоренні проблемних ситуацій; навчитися самостійно аналізувати норми різних галузей права, які регулюють організацію і діяльність судових та правоохоронних органів нашої держави. Опрацювання студентами питань, винесених на практичні заняття, допоможе їм ґрунтовніше засвоїти галузеві юридичні дисципліни при вивченні діяльності судових та правоохоронних органів щодо застосування права, забезпечення законності і правопорядку в Україні.

Студенти повинні навчитись правильно застосовувати закон в реальному житті. Цьому сприятиме аналіз та вирішення поданих у посібнику задач, розв'язувати які слід лише після глибокого засвоєння основних питань теми, поданих у плані. Розв'язування задач необхідно починати з усвідомлення викладених у них фактичних обставин справи, осмислення поставлених питань. Вирішення задач має бути розгорнутим, з посиланням на відповідні норми права.

Дотримання наведених методичних порад, настанов щодо підготовки до практичних занять та до їх проведення допоможе більш глибоко засвоїти матеріал та використовувати його на практиці.

**Програмові вимоги
для здачі заліку з дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»**

Тема 1. Предмет та система дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Основні поняття дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Поняття та види правоохоронних органів.

«Судові та правоохоронні органи України» як навчальна дисципліна, її предмет, метод та структура. Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» з суміжними навчальними дисциплінами. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України». Правоохоронна діяльність: поняття та характерні ознаки. Співвідношення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності. Система суб'єктів, що здійснюють правоохоронну та правозахисну діяльність. Класифікація правоохоронних органів.

Тема 2. Судова влада: поняття та функції. Поняття, система, значення принципів судочинства.

Поняття судової влади, її характерні ознаки. Співвідношення судової влади з іншими гілками влади. Форми реалізації судової влади. Функції судової влади. Поняття та значення засад (принципів) судочинства. Система засад (принципів) судочинства: засади (принципи) судочинства, що закріплені в Конституції України (ст. 129); засади (принципи) судочинства, що закріплені в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» (ст. 6-14); засади (принципи) судочинства, що закріплені галузевих процесуальних законах, а саме в Цивільному процесуальному кодексі України; Кримінальному процесуальному кодексі України; Господарському процесуальному кодексі України; Кодексі адміністративного судочинства.

Тема 3. Судова система України

Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження.

Верховний Суд - найвищий судовий орган України: склад, структура, повноваження. Правовий статус судді Верховного Суду. Голова Верховного Суду та його заступники. Порядок обрання та дострокового звільнення Голови Верховного Суду. Касаційний суд: види, склад, структура та повноваження. Правовий статус Голови касаційного суду та його заступників. Склад і повноваження Пленуму Верховного Суду. Велика Палата Верховного Суду: склад та повноваження. Науково-консультативна рада Верховного Суду та офіційний друкований орган.

Тема 4. Організація діяльності Конституційного Суду України. Конституційне провадження.

Правова природа Конституційного Суду України: особливості правового статусу. Конституційно-правові основи формування Конституційного Суду України. Правовий статус суддів Конституційного Суду України. Припинення повноважень судді Конституційного Суду України. Звільнення судді Конституційного Суду України з посади. Порядок обрання і призначення Голови Конституційного Суду України та його заступників. Права і обов'язки Голови Конституційного Суду України. Структура Конституційного Суду України. Характеристика основних елементів структури Конституційного Суду України. Утворення Колегій суддів Конституційного Суду України. Організація роботи Колегій суддів Конституційного Суду України. Повноваження Конституційного Суду України.

Конституційне провадження: принципи та учасники. Форми звернення до Конституційного Суду України. Види актів Конституційного Суду України. Стадії конституційного провадження: 1) внесення звернень до Конституційного Суду України. Особливості реалізації суб'єктами конституційного провадження права на «конституційне подання» та «конституційне звернення»; 2) попередня перевірка звернень та відкриття провадження справ у Конституційному Суді України; 3) порядок розгляду звернень на пленарному засіданні Конституційного Суду України; 4) прийняття рішень і висновків Конституційного Суду України.

Тема 5. Особливості правового статусу судді в Україні. Правовий статус присяжного.

Суддівський корпус: поняття та склад. Гарантії правового статусу судді. Порядок обрання, призначення та зайняття посади судді. Вимоги до кандидата на посаду судді. Права, обов'язки та обмеження суддів. Моніторинг способу життя судді. Дисциплінарна відповідальність суддів. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад. Особливості правового статусу присяжного в Україні.

Тема 6. Організаційне забезпечення функціонування судів та органи суддівського самоврядування

Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження. Національна школа суддів України: статус і структура. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження. Рада суддів України: склад та повноваження. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Тема 7. Прокуратура України. Національне антикорупційне бюро України.

Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України. Функції та принципи діяльності прокуратури. Організаційна структура органів прокуратури. Поняття, завдання і повноваження спеціалізованих прокуратур: А) Спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері Б) Спеціалізована антикорупційна прокуратура. Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади. Правовий статус прокурора.

Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора. Характеристика повноважень прокурора. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження.

Тема 8. Система органів Міністерства внутрішніх справ. Органи Служби безпеки України.

Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності. Система і повноваження органів Міністерства внутрішніх справ України. Національна поліція України: завдання, система та правові основи діяльності. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію. Завдання, правові засади діяльності та структура Служби безпеки України. Повноваження органів Служби безпеки України.

Тема 9. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань.

Досудове розслідування: поняття, особливості та форми. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР). Організація діяльності ДБР. Повноваження ДБР. Кадровий та керівний склад ДБР.

Тема 10. Адвокатура в Україні

Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності. Завдання адвокатури та принципи її діяльності. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Обмеження щодо надання адвокатом правової допомоги. Правовий статус помічника адвоката. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів. Види адвокатської діяльності. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності. Дисциплінарна відповідальність адвоката. Припинення та зупинення адвокатської діяльності. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Тема 11. Нотаріат в Україні

Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення. Нотаріус та його правовий статус. Повноваження нотаріусів. Вимоги, які ставляться до кандидатів на посаду нотаріуса. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні: 1) державні нотаріальні контори, 2) державні нотаріальні архіви. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса. Особливості приватної нотаріальної діяльності. Порядок реєстрації приватного нотаріуса. Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса. Підстави та порядок припинення та

зупинення нотаріальної діяльності. Виконання функцій нотаріату іншими органами та посадовими особами.

Тема 12. Органи та установи юстиції

Органи та установи юстиції: система та правові засади діяльності. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та повноваження. Департамент нотаріату та державної реєстрації Міністерства юстиції України. Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України. Державна кримінально-виконавча служба України.

Тема 1. Предмет та система дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Основні поняття дисципліни «Судові і правоохоронні органи України». Поняття та види правоохоронних органів.

(2 год)

Під час вивчення теми необхідно визначити поняття дисципліни «Судові і правоохоронні органи», окреслити рамки її предмета та проаналізувати методи, якими вона оперує. Слід звернути увагу на такі категорії, як «правоохоронна діяльність», «правоохоронні органи», «судова влада», «демократичні принципи (засади) судової влади» тощо. В результаті опанування матеріалу, студенти повинні чітко розрізняти поняття «судова влада», «правосуддя» та судочинство».

Загальна характеристика судової та правоохоронної діяльності: поняття, ознаки та види. Судові та правоохоронні органи держави: поняття, система та загальна характеристика. Міжнародні стандарти організації та функціонування судових та правоохоронних органів. Система норм національного та міжнародного права щодо регулювання організації і діяльності судових та правоохоронних органів, їх класифікація і характеристика.

Питання до обговорення:

1. «Судові та правоохоронні органи України» як навчальна дисципліна, її предмет, метод та структура.
2. Взаємозв'язок навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» з суміжними навчальними дисциплінами.
3. Нормативні джерела навчальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України»
4. Правоохоронна діяльність: поняття та характерні ознаки.
5. Співвідношення правоохоронної, судової та правозахисної діяльності.
6. Система суб'єктів, що здійснюють правоохоронну та правозахисну діяльність.
7. Класифікація правоохоронних органів.

Термінологічне завдання:

Судові органи; правоохоронні органи; система правоохоронних органів; правоохоронна діяльність; правозахисна діяльність.

Практичне завдання:

1. Назвіть з наведеного переліку органи, які належать до правоохоронних органів України:

- 1) адвокатське об'єднання «Іванов і партнери»;
- 2) Служба безпеки України;
- 3) Відділ охорони супермаркету «Простор»;
- 5) Прокуратура України;
- 6) Національне антикорупційне бюро України;
- 7) Громадська організація «Спілка охорони прав ветеранів Афганістану»;

- 8) Державна виконавча служба України.;
- 9) Слідчий суддя Фрунзенського районного суду м. Харкова.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // М-во юстиції України. – К.: Логос, 1998.
3. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 р. (із змінами і доповненнями).
4. Закон України «Про Антимонопольний комітет України» від 26 листопада 1993 р. (із змінами і доповненнями).
5. Закон України «Про державну прикордонну службу України» від 3 квітня 2003 р. (із змінами і доповненнями).
6. Закон України «Про державну охорону органів державної влади та посадових осіб» від 4 березня 1998 р. (із змінами і доповненнями).
7. Закон України «Про Військову службу правопорядку у Збройних Силах України» від 7 березня 2002 р. (із змінами і доповненнями).
8. Закон України «Про Державну кримінально-виконавчу службу України» від 23 червня 2005 р. (із змінами і доповненнями).
9. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993(із змінами і доповненнями).
10. Закон України «Про правовий режим надзвичайного стану» від 16 березня 2000 р. (із змінами і доповненнями).
11. Закон України «Про державну таємницю» від 21 січня 1994 р. (із змінами і доповненнями).
12. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р. (із змінами і доповненнями). Ст.ст. 4, 54, 56,69.

Спеціальна література:

1. Василюк С. Конституційний механізм взаємодії законодавчої і судової влади в Україні // Право України. – 2003. – № 12. – С. 3-5.
2. Євграфова Є. Базова дисципліна з організації та функціонування системи судових та правоохоронних органів України / Є. Євграфова // Юридична Україна. – 2009. – № 8. – С. 120-124.
3. Іваницький С.О. Судова влада та правоохоронні органи України / С. О. Іваницький. – 2-е вид., переробл. і доповн. – К.: Кондор, 2009. – 150 с.
4. Кардаш В.М. Правоохоронна діяльність: поняття, особливості та функції // Держава і право. – К.,1999. –Вип..3:Юридичні і політичні науки.- С.238-243.
5. Куліш А.М. Сутність та ознаки правоохоронної діяльності // Право і безпека. – 2005. – № 4'2. – С. 80-82.
6. Куліш А.М. Щодо визначення поняття «правоохоронні органи» // Право і безпека. – 2005. – № 4'5. – С. 90-93.
7. Мочкош Я. Система правоохоронних органів України: проблеми і пропозиції // Право України. – 2008. – № 3. – С. 80-84.
8. Новік О. Правоохоронна діяльність: її бачення крізь призму людини // Право України. –2003. – № 9. – С.121-124.
9. Онопенко Н.В. Правоохоронні функції держави Україна. – К.: Варта, 2003.

10. Подоляка А.М. Поняття, ознаки та сутність правоохоронної діяльності / А. М. Подоляка // Наук. вісн. Дніпропетр. держ. унів.-ту внутр. справ України. – 2009. – № 3(44): зб. наук. пр. – Д.: Дніпропетр. держ. ун-т внутр. справ, 2009. – С. 17-23.
11. Сірий М.І. Реформи правоохоронних органів у Європі й Україні // Вісник Верховного Суду України.
12. Коросташова І.М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації) / І.М. Коросташова / Правова позиція. – 2021. - №3 (32). С. 47-52.
13. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
14. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.

Тема 2. Судова влада: поняття та функції. Поняття, система, значення принципів судочинства.

(2 год)

Вивчаючи систему засад (принципів) здійснення судочинства, студенти повинні достеменно проаналізувати Конституцію України (ст. 129), ЗУ «Про судоустрій та статус суддів» та ряд галузевих процесуальних нормативно-правових актів.

В процесі вивчення становлення судової влади як однієї із гілок державної влади студенти повинні чітко усвідомлювати, у чому полягає суть системи стримувань та противаг та чим обумовлюється незалежність та самостійність судової гілки влади. Особливу увагу необхідно приділити таким принципам судочинства як законність, відкритість, гласність, рівність усіх учасників судового процесу перед законом і судом, забезпечення доведеності вини, змагальність, обов'язковість судових рішень тощо.

Питання до обговорення:

1. Поняття судової влади, її характерні ознаки.
2. Співвідношення судової влади з іншими гілками влади.
3. Форми реалізації судової влади.
4. Функції судової влади.
5. Поняття та значення засад (принципів) судочинства.
6. Система засад (принципів) судочинства:
 - засади (принципи) судочинства, що закріплені в Конституції України (ст. 129);
 - засади (принципи) судочинства, що закріплені в Законі України «Про судоустрій та статус суддів» (ст. 6-14)
 - засади (принципи) судочинства, що закріплені галузевих процесуальних законах, а саме в Цивільному процесуальному кодексі України;

Кримінальному процесуальному кодексі України; Господарському процесуальному кодексі України; Кодексі адміністративного судочинства.

Термінологічне завдання:

Судова влада; судочинство; судовий контроль; принцип законності; принцип гласності; принцип відкритості; принцип колегіальності; принцип диспозитивності, змагальність сторін.

Контрольні запитання:

1. В чому суть та призначення судової влади?
2. Дайте визначення поняття «судова влада».
3. Які функції судової влади?
4. Які основні напрями співпраці судової влади з іншими гілками державної влади?
5. Назвіть основні ознаки судової влади і з'ясуйте їх суть.
6. З'ясуйте поняття «судова влада», «правосуддя», «судочинство». Що спільного та відмінного в цих поняттях?
7. Дайте визначення поняття «принципи (засади) судочинства».
8. У чому полягає значення принципів судочинства?
9. Як класифікуються принципи судочинства?
10. Які принципи судочинства закріплені в Конституції України?
11. Які принципи закріплені в галузевому процесуальному законодавстві?
12. Які з принципів судочинства можна вважати міжгалузевими?

Практичне завдання:

Задача 1.

Призначивши справу до судового розгляду, суддя Тимченко одночасно прийняв рішення про розгляд справи у закритому судовому засіданні. Мотивував він своє рішення тим, що обвинувачений Корнійчук, 2001 року народження, заявив таке клопотання, оскільки не бажає, щоб його друзі були присутні на засіданні і насміхались з нього. Крім цього, суддя Тимченко підкреслив, що має сина такого ж віку і не хотів би надмірного розголосу у такій ситуації.

1. Чи відповідають дії судді Тимченка чинному процесуальному законодавству ?
2. Обґрунтуйте свою відповідь принципами судочинства.

Задача 2.

Під час досудового розслідування злочину, в якому у вчиненні розбійного нападу обвинувачувався громадянин Деметрадзе, грузин за національністю, було встановлено, що він не володіє українською мовою, погано розмовляє російською. Слідчий домовився з Деметрадзе, що допит вестиме грузинською мовою, яку і слідчий і обвинувачений знають добре. Протокол допиту було складено російською мовою, який підписали слідчий і обвинувачений.

1. Який принцип судочинства порушено в даному випадку ?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Загальна декларація прав людини від 10 грудня 1948 р. // М-во юстиції України. – К.: Логос, 1998.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів».
4. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 р. (із змінами і доповненнями).
5. Цивільний процесуальний кодекс України.
6. Господарський процесуальний кодекс України.
7. Кодекс адміністративного судочинства України.
8. Кримінальний процесуальний кодекс України.
9. Рішення Конституційного Суду України від 16 листопада 2000 р., № 13-рп /2000 у справі за конституційним зверненням Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) Справа № 1-17/ 2000.
10. Рішення Конституційного Суду України від 14 грудня 1999 р. у справі за поданням 51 народного депутата України про офіційне тлумачення положень ст.10 Конституції України щодо застосування державної мови органами державної влади, органами місцевого самоврядування та використання її у навчальному процесі в навчальних закладах України // Право України. – 2001. – № 1. – С. 140-141.
11. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 7 липня 1995 р. – № 10 "Про застосування законодавства, яке забезпечує підозрюваному, обвинуваченому, підсудному право на захист // Додаток до журналу "Право України". – 1996. – № 1.

Спеціальна література:

1. Василюк С. Конституційний механізм взаємодії законодавчої і судової влади в Україні // Право України. – 2003. – № 12. – С. 3-5.
2. Мартинюк Р. Принцип спеціалізації суддів: вітчизняний та світовий досвід // Право України. – 2008. – № 9. – С. 26-30.
3. Штогун С.Г. Реформування судової влади в сучасних умовах. // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 8. – С.33-36.
4. Бринцев В. Д. Стандарти правової держави: втілення у національну модель організаційного забезпечення судової влади : монографія / В. Д. Бринцев. – Харків: Право, 2010. – 464 с. Бринцев В. Д. Шляхи підвищення ефективності професійної

- підготовки суддів і апарату судів / В. Д. Бринцев // Право України. – 2001. – № 1. – С. 55-60.
5. Висновок № 11 (2008) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо якості судових рішень // Міжнародні стандарти в сфері судочинства. – Київ: Істина, 2010. – С. 347-359.
 6. Висновок № 3 (2002) КРЄС до уваги КМРЄ щодо принципів та правил, які регулюють професійну поведінку суддів, зокрема, питання етики, несумісної поведінки та безсторонності : Страсбург, 19.11.2002 р. // Міжнар. стандарти в сфері судачинства. – Київ: Істина, 2010. – С. 41-55.
 7. Висновок № 4 (2003) Консультативної ради європейських суддів до уваги Комітету Міністрів Ради Європи щодо належної підготовки та підвищення кваліфікації суддів на національному та європейському рівнях : Страсбург, 27.11.2003 р. // Міжнар. стандарти в сфері судочинства. – Київ: Істина, 2010. – С. 115-120.
 8. Городовенко В. В. Принципи судової влади: монографія / В. В. Городовенко. – Харків: Право, 2012. – 448 с.
 9. Коросташова І.М. Судові та правоохоронні органи України (питання класифікації) / І.М. Коросташова / Правова позиція. – 2021. - №3 (32). С. 47-52.
 10. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
 11. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.
 12. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
 13. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.

Тема 3. Судова система України

(4 год)

Характеризуючи особливості судової системи України варто звернути увагу на те, що судова система України будується за принципами територіальності, спеціалізації та інстанційності. Виходячи з цього слід розрізняти судову ланку та судову інстанцію.

Аналізуючи суди першої, апеляційної та касаційної інстанції не можна оминати увагою питання, пов'язані з підсудністю та підвідомчістю конкретних справ тому чи іншому суду. Дані категорії мають бути чітко осмислені студентами як і їх розмежування та співвідношення.

Систему судів складають: 1) місцеві суди; 2) апеляційні суди, 3) Верховний суд. Найвищим судовим органом у системі судів загальної юрисдикції є Верховний Суд. При вивченні даної теми слід звернути увагу на склад та структуру Верховного суду та порядок його формування.

Заняття №1

Питання до обговорення:

1. Принципи побудови судової системи України. Передумови та порядок утворення та ліквідації судів.
2. Поняття та види судових інстанцій в Україні. Рівні (ланки) судової системи України.
3. Місцевий суд, його склад, повноваження та організація роботи.
4. Види і склад апеляційних судів в Україні. Повноваження апеляційних судів.
5. Спеціалізовані суди України та їх місце у судовій системі України.
6. Вищий суд з питань інтелектуальної власності: порядок формування, структура та повноваження.
7. Вищий антикорупційний суд України: порядок формування, структура та повноваження.

Термінологічне завдання:

Судова система України, судочинство, правосуддя, місцеві суди, підвідомчість, підсудність, інстанційність, спеціалізація, Державна судова адміністрація, слідчий суддя, Апеляційний суд, апеляція, судова палата, секретар судової палати, Голова апеляційного суду, Вищий суд з питань інтелектуальної власності, Вищий антикорупційний суд.

Контрольні запитання:

1. На яких принципах будується система судів в Україні?
2. Назвіть основні ознаки системи судів в Україні.
3. З'ясуйте, які справи підвідомчі господарським судам і які справи підвідомчі адміністративним судам України.
4. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.
5. Які судові органи становлять систему судів України?
6. Які суди належать до місцевих судів?
7. Назвіть апеляційні суди з розгляду цивільних і кримінальних справ.
8. Назвіть апеляційні спеціалізовані суди України.
9. З'ясуйте, які справи підвідомчі господарським судам і які справи підвідомчі адміністративним судам України.
10. Хто може бути суддею апеляційного суду?

11. Які повноваження Голови апеляційного суду?

12. Як обирається Голова апеляційного суду та його заступники.

Методичне завдання:

Схематично зобразіть структуру Вищого антикорупційного суду/

Практичне завдання:

Задача 1.

Зважаючи на зростання кількості населення у м. Львові та, відповідно, збільшення навантаження на суди, Львівська міська рада прийняла рішення про утворення у місті ще одного – міськрайонного – суду.

Чи законним є рішення Львівської міської ради?

Задача 2.

Голова апеляційного суду Закарпатської області вніс на затвердження зборів суддів даного суду запропонований ним персональний склад судових палат. Збори суддів затвердили пропозицію голови суду.

Суддя Руденко після розподілу почав працювати у судовій палаті в цивільних справах, але через декілька тижнів звернувся до голови суду з проханням перевести його до судової палати у кримінальних справах, оскільки його попередній суддівський досвід і наукові інтереси більше пов'язані з кримінальними справами, ніж з цивільними.

Голова апеляційного суду погодився з доводами судді Руденко і своїм наказом перевів його до складу судової палати у кримінальних справах.

1. Хто визначає персональний склад судових палат?

2. Дайте оцінку правової ситуації.

Заняття №2

Питання до обговорення:

1. Верховний Суд - найвищий судовий орган України: склад, структура, повноваження.
2. Правовий статус судді Верховного Суду.
3. Голова Верховного Суду та його заступники. Порядок обрання та дострокового звільнення Голови Верховного Суду.

4. Касаційний суд: види, склад, структура та повноваження. Правовий статус Голови касаційного суду та його заступників.
5. Склад і повноваження Пленуму Верховного Суду.
6. Велика Палата Верховного Суду: склад та повноваження.
7. Науково-консультативна рада Верховного Суду та офіційний друкований орган.

Термінологічне завдання:

Верховний Суд, Велика Палата Верховного Суду, Касаційний адміністративний суд, Касаційний господарський суд, Касаційний кримінальний суд, Касаційний цивільний суд, судова палата, Пленум ВС, Вища рада правосуддя, Збори суддів Верховного Суду, Постанови Пленуму Верховного Суду, Науково-консультативна рада Верховного Суду.

Контрольні запитання:

1. Назвіть вимоги до кандидата на посаду судді Верховного Суду.
2. Яке значення Постанов Пленуму Верховного Суду?
3. В чому полягають особливості правового статусу судді ВС?
4. Сутність повноважень Пленуму ВС.
5. Порядок звільнення та обрання Голови ВС.

Методичне завдання:

Схематично зобразіть структуру Верховного Суду.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Основні принципи незалежності судових органів, схвалені резолюціями Генеральної Асамблеї ООН 29 листопада та 13 грудня 1985 р.
3. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» (зі змінами і доповненнями).
4. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. (із змінами і доповненнями).
5. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (із змінами і доповненнями).
6. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. (із змінами і доповненнями).
7. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (із змінами і доповненнями).

8. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 7 «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина»// Право України. – 1997. – № 8. – С. 73.
9. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законів України про внесення змін до чинного законодавства у зв'язку із закінченням дії «Перехідних положень» Конституції України" від 6 липня 2001р. №6.
10. Регламент Пленуму Верховного Суду України, затверджений постановою Пленуму Верховного Суду України № 5 від 9 квітня 2011 р.
11. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII «Прикінцевих та перехідних положень» Закону України «Про судоустрій України» (справа про Касаційний суд України) від 11.12.2003 № 20-рп/ 2003.
12. Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України, затверджене постановою Пленуму Верховного Суду України від 16 вересня 2011 р. № 5.

Спеціальна література:

1. Копиленко О.Л., Гончаренко В.Д., Зайчук О.В. Становлення і розвиток Верховного Суду України // Вісник Верховного Суду України. – 2003. – № 1. – С. 2 -11.
2. Самсін І.Л. Незалежність судової влади та інститут дисциплінарної відповідальності суддів в Україні // Вісник Верховного Суду України. – 2007. – № 9. – С. 2-7.
3. Селіванов М.П. Проблемні питання формування суддівського корпусу та можливі шляхи їх вирішення // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 2. – С. 5-9.
4. Романюк Я., Бейцун І. Правова природа обов'язковості рішень ВСУ та вдосконалення механізму забезпечення єдності судової практики // Право України. – 2012. – № 11-12. – С. 122-136.
5. Пасенюк О.М. Україна: вітчизняна модель адміністративної юстиції // Вісник Верховного Суду України. – 2005. – № 3. – С. 33-37.
6. Полешко А. Перспективи запровадження в Україні адміністративної юстиції // Право України. – 2003. – № 1. – С. 11-13.
7. Притика Д. Діяльність господарських судів України в умовах судової реформи // Право України. – 2002. – № 12. – С.4-9.
8. Притика Д. Сучасний стан та перспективи розвитку господарського судочинства // Право України. – 2005. – № 9, № 37.
9. Самсін І. Побудова української моделі адміністративного судочинства: теоретикопрактичні проблеми // Право України. – 2006. – № 10. – С. 3-9.
10. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
11. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.
12. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
13. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і

- процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.
14. Кузь І., Метью К. Стівенсон. Вищий антикорупційний суд України. Інновації для безстороннього правосуддя. 2020. URL: <https://www.u4.no/publications/ukraines-high-anti-corruption-court-ukrainian.pdf>
 15. Подорожна Т., Худик А. Вищий антикорупційний суд як вищий спеціалізований суд в Україні: проблеми конституційно-правового статусу. Український часопис конституційного права. – 2021. – №2. С. 42-54. URL: <https://www.constjournal.com/wp-content/uploads/issues/2021-2/pdfs/5-tetiana-podorozhna-andrii-khudyk-vyshchyi-antukoruptionsiinyi-sud-ukrainy-yak-vyshchyi-spetsializovanyi-sud-ukraini.pdf>
 16. Кісліцина І. Утворення Вищого суду з питань інтелектуальної власності в Україні: дискусійні питання. Підприємництво, господарство і право. – 2020. – №7. С. 383-393. URL: <http://pgp-journal.kiev.ua/archive/2020/7/66.pdf>
 17. Санін Б. Створення Вищого суду з питань інтелектуальної власності: питання, які залишилися без відповіді. 2020. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Download?id=00f6a013-b50b-4444-9de5-a55db8c742ac>

Тема 4. Організація діяльності Конституційного Суду України. Конституційне провадження.

(4 год)

Конституційний Суд України є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні, завданням якого є гарантування та забезпечення верховенства Конституції України на всій її території. Особливості правового статусу КСУ обумовлені не лише особливою структурою даного органу, а й особливими повноваженнями та завданнями, які на нього покладені. Так, КСУ вирішує питання щодо конституційності законів та інших правових актів, відповідності КУ чинних міжнародних договорів України або тих, які вносяться до Верховної Ради України для надання згоди на їх обов'язковість; додержання конституційної процедури розслідування і розгляду справи про усунення Президента України з поста в порядку імпічменту, офіційного тлумачення Конституції та законів України тощо.

Не менш актуальними є питання правового статусу суддів КСУ, порядку обрання їх на посаду, гарантій їх діяльності тощо. Підлягають з'ясуванню питання щодо організації та діяльності самого КСУ, а також порядку звернення до КСУ та провадження у справах у КСУ.

Заняття №1.

Питання для обговорення:

1. Правова природа Конституційного Суду України: особливості правового статусу.
2. Конституційно-правові основи формування Конституційного Суду України.
3. Правовий статус суддів Конституційного Суду України. Припинення повноважень судді Конституційного Суду України. Звільнення судді Конституційного Суду України з посади.

4. Порядок обрання і призначення Голови Конституційного Суду України та його заступників. Права і обов'язки Голови Конституційного Суду України.
5. Структура Конституційного Суду України. Характеристика основних елементів структури Конституційного Суду України.
6. Утворення Колегій суддів Конституційного Суду України. Організація роботи Колегій суддів Конституційного Суду України.
7. Повноваження Конституційного Суду України.

Термінологічне завдання:

Конституційний суд України, конституційний контроль, конституційна юрисдикція, Голова КСУ, постійна комісія Конституційного Суду України, тимчасова комісія Конституційного Суду України, Колегія суддів Конституційного Суду України, суддя Конституційного Суду України, конституційне провадження, конституційне звернення, конституційне подання, Регламент КСУ, Секретаріат Конституційного Суду України.

Контрольні запитання:

1. Назвіть повноваження Конституційного Суду України.
2. Назвіть основні риси Конституційного Суду України як єдиного органу конституційної юрисдикції в Україні.
3. Який порядок формування Конституційного Суду України?
4. Назвіть вимоги до кандидата на посаду судді Конституційного Суду України.
5. Яка структура Конституційного Суду України?
6. Що включає в себе апарат Конституційного Суду України?
7. У чому полягають особливості правового статусу судді Конституційного Суду України?

Методичне завдання:

Схематично зобразіть склад і структуру Конституційного Суду України.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин Зубач, 1964 року народження, закінчивши юридичний факультет у 1986 р., поступив в аспірантуру, по спливу 3-х років навчання захистив кандидатську дисертацію і виїхав до однієї з європейських країн на роботу. Повернувшись в Україну у 1995 р., протягом

10 років працював доцентом кафедри цивільного права одного з вищих учбових закладів м Києва. У 2005 р. був рекомендований кандидатом на посаду судді Конституційного Суду України.

Чи відповідає громадянин Зубач вимогам, що пред'являються до особи, яка може бути суддею КСУ?

Задача 2.

На порядку денному засідання Конституційного Суду України стояло питання про обрання Голови Суду. На засідання з'явилося 15 суддів Конституційного Суду. Рішенням, прийнятим більшістю голосів від присутніх, суддя Верховного Суду України Дмитрів був обраний Головою Конституційного Суду.

Дайте правову оцінку даної ситуації.

Заняття №2.

Питання для обговорення:

1. Конституційне провадження: принципи та учасники.
2. Форми звернення до Конституційного Суду України.
3. Види актів Конституційного Суду України.
4. Стадії конституційного провадження:
 - 1) внесення звернень до Конституційного Суду України. Особливості реалізації суб'єктами конституційного провадження права на «конституційне подання» та «конституційне звернення»;
 - 2) попередня перевірка звернень та відкриття провадження справ у Конституційному Суді України;
 - 3) порядок розгляду звернень на пленарному засіданні Конституційного Суду України;
 - 4) прийняття рішень і висновків Конституційного Суду України.

Термінологічне завдання:

Конституційне звернення, конституційне провадження, конституційне подання, суб'єкти конституційного провадження, пленарне засідання Конституційного Суду України, процесуальна ухвала колегії суддів Конституційного Суду України, об'єднання конституційних проваджень, роз'єднання конституційних проваджень, невідкладне

конституційне провадження, усні слухання, письмові слухання, предмет розгляду Конституційного Суду України, сторони в конституційному провадженні.

Контрольні запитання:

1. Хто може бути стороною в конституційному провадженні?
2. Дайте загальну характеристику пленарних засідань та засідань Конституційного Суду України.
3. У чому полягає суть попередньої перевірки та попереднього вивчення конституційних подань та конституційних звернень?
4. Яким чином відбувається розподіл конституційних подань та конституційних звернень між колегами суддів Конституційного Суду України?
5. Яка роль судді-доповідача у конституційному провадженні?
6. У яких випадках допускається передача конституційного подання чи конституційного звернення іншому судді Конституційного Суду України?
7. Особливості участі експерта у конституційному провадженні.
8. У яких формах може проводитися розгляд справ на пленарному засіданні Конституційного Суду України?
9. Хто і в яких випадках може винести ухвалу про припинення конституційного провадження?

Методичне завдання:

1. Схематично зобразіть етапи конституційного провадження.
2. Схематично зобразіть суб'єктів конституційного провадження.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин Антоненко був незадоволений судовим рішенням, постановленим Шевченківським районним судом м. Києва у справі про визнання його спадкоємцем. Суди апеляційної та касаційної інстанцій рішення місцевого суду залишили в силі. Тоді Антоненко звернувся до Конституційного Суду України з конституційним зверненням, оскільки вважав, що оскаржуване судове рішення порушує його конституційні права.

1. Чи зобов'язаний Конституційний Суд України розглянути таке конституційне звернення?

2. Якими мають бути дії Конституційного Суду України?

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Право, 1996. - 36 с.
 2. Закон України. Про внесення змін до Конституції України // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2005, N 2, ст.44.
 3. Закон України. Про Конституційний Суд України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 49. - Ст.272
 4. Регламент Конституційного Суду України. Затв. Рішенням Конституційного Суду України від 05.03.1997 // Вісник КСУ. – 1997. - № 7.
 5. Перепелюк В. Конституційні процедури. Державно-процесуальне право: Навчальний посібник.- Чернівці: Рута, 2004. – с. 8 -61;□
 6. Слідченко І.Д. Тлумачення конституції: питання теорії та практики в контексті світового досвіду / Одеська національна юридична академія.- Одеса: Фенікс, 2003.- 234 с.
 7. Тесленко М.В. Конституційна юрисдикція в Україні. Навчальний посібник. К.: Школа, 2003.- 256 с.
 8. Чаюн М.Г., Кириченко Ю.М., Кидисюк Р.А. Правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях та висновках (1997-2003 роки).- К.: Атіка, 2003. - 336 с.
 9. Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції.- К.: Український центр правничих студій, 2001.- 302с.
 10. Конституційне право України / За ред. В.Я.Тация, В.Ф.Погорілка, Ю.М.Тодици. - К.: Український центр правничих студій, 1999. - 376с.
 11. Конституційне право України. Підручник для студентів юридичних спеціальностей вищих навчальних закладів освіти / За ред. В.Ф.Погорілка. - 4-е вид. - К.: Наукова думка. - 2003.- 732 с.
 12. Конституційне право України. Підручник для студентів вищих навчальних закладів / За ред. Ю.М.Тодици, В.С.Журавського. - К.: «Видавничий Дім «Ін Юре», 2002.- 544 с.
 13. Лунь З. Правова охорона конституції: до питання про постановку проблеми // Право України .- 2002.- № 7.- С. 13-17.
 14. Перепелюк В. Конституційні процедури. Державно-процесуальне право: Навчальний посібник.- Чернівці: Рута, 2004. – с. 8 -61;□
 15. Слідченко І.Д. Тлумачення конституції: питання теорії та практики в контексті світового досвіду / Одеська національна юридична академія.- Одеса: Фенікс, 2003.- 234 с.
 16. Скомороха В. Вплив конституційної юстиції на розвиток українського конституціоналізму // Право України, 2000.- №12-С.3-8.
 17. Стецюк П. Правова охорона конституції України: до питання становлення конституційно-правової моделі // Administracja Publiczna u progu XXI wieku.- Wydawnictwo Wyższej Szkoły Administracji i Zarządzania – Przemysl. – 2000. – S.525-537.
 18. Тесленко М.В. Конституційна юрисдикція в Україні. Навчальний посібник. К.: Школа, 2003.- 256 с.
 19. Чаюн М.Г., Кириченко Ю.М., Кидисюк Р.А. Правові позиції Конституційного Суду України в рішеннях та висновках (1997-2003 роки).- К.: Атіка, 2003. - 336 с.
- Шевчук С. Основи конституційної юриспруденції.- К.: Український центр правничих студій, 2001.- 302с.

20. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
21. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.
22. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
23. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.

Тема 5. Особливості правового статусу судді в Україні. Правовий статус присяжного.

(2 год)

Характеризуючи особливості судової системи України окремої уваги заслуговує питання правового статусу суддів в Україні. Так, необхідно визначити законодавство, яке закріплює особливості правового та соціального статусу суддів, сутність та механізм відповідальності суддів, їх незалежності та недоторканості тощо. Аналізуючи судову систему України не можна оминати увагою питання, пов'язані з порядком формування корпусу суддів в Україні та порядку набуття ними статусу судді.

Варто звернути увагу на правовий статус присяжного, порядок формування корпусу присяжних в Україні та вимоги, що до них ставляться.

Питання до обговорення:

1. Суддівський корпус: поняття та склад. Гарантії правового статусу судді.
2. Порядок обрання, призначення та зайняття посади судді.
3. Вимоги до кандидата на посаду судді.
4. Права, обов'язки та обмеження суддів.
5. Моніторинг способу життя судді.
6. Дисциплінарна відповідальність суддів. Звільнення судді з посади та припинення його повноважень.
7. Порядок обрання суддів на адміністративні посади та звільнення з цих посад.
8. Особливості правового статусу присяжного в Україні.

Термінологічне завдання:

Суддя, присяжний, дисциплінарна відповідальність судді, голова суду, юридична відповідальність.

Контрольні запитання:

1. Хто може бути суддею в Україні. Хто не може бути призначений суддею в Україні.
2. Назвіть права судді в Україні.
3. Перелічіть обов'язки судді в Україні.
4. Перелічіть вимоги до присяжного в Україні.
5. Перелічіть стадії призначення судді на посаду.
6. Перелічіть дисциплінарні стягнення, які застосовуються до судді.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин С. після подання необхідних документів, складення відбіркового іспиту, проходження спеціальної підготовки перебував у резерві ВККС України на заміщення вакантних посад судді. У липні 2015 р. ВККС України на основі даних спеціальної перевірки щодо кандидата на посаду судді встановила невідповідність громадянина С. морально-етичним вимогам до судді. Причиною стала минула адвокатської діяльності громадянина С. в ході представництва інтересів клієнта у цивільній справі. До дисциплінарної відповідальності адвоката за цим епізодом громадянин С. не притягався. Громадянин С. оскаржив рішення ВККС України до Вищого адміністративного суду України. За підсумками розгляду цієї справи у вересні 2015 р. ВАС України повністю задовольнив позовні вимоги громадянина С., визнавши, таким чином, відповідні рішення ВККС України про відмову в наданні рекомендацій і виключенні його з кадрового резерву – незаконними

Оцініть законність дій ВККС України. Чи вправі ВККС України надавати оцінки особистих та моральних якостей кандидата на посаду судді? Назвіть вимоги, що встановлені у законодавстві до кандидатів на посаду суддів. Який порядок призначення на посаду суддів в Україні?

Задача 2.

Суддя місцевого загального суду, призначений вперше, до займання посади судді був одним із засновників юридичної фірми, але, ставши суддею, він після робочого дня, а також у

вихідні дні консультував постійних клієнтів фірми, які оплачували його послуги на банківський рахунок фірми.

Коли про це стало відомо, його запросили до вищої ради правосуддя, щоб або спростувати цю інформацію, або дати стосовно неї пояснення.

Суддя підтвердив правдивість інформації і пояснив, що він не бачить у його вчинках порушень закону:

- по-перше, він давав консультації поза приміщенням суду і не в робочий час, тобто на його службових обов'язках це ніяк не відбивалося;
- по-друге, він консультував клієнтів з питань законодавства у сфері підприємницької діяльності, спори з яких, якщо такі виникають, розглядаються господарськими судами, а він працює у загальному місцевому і за внутрішньою спеціалізацією розглядає кримінальні справи;
- по-третє, у юридичній фірмі працюють тільки його син зі своєю дружиною, які ще не мають значного досвіду і тому не можуть консультувати зі складних питань права, що може відбутися на іміджі фірми, а звідси і на розмірах доходів, а існуюча ситуація дозволяє його сім'ї бути матеріально забезпеченою, а значить і він як суддя є більш незалежним, ніж його колеги.

Чи сумісна вказана діяльність зі статусом судді? Які обмеження встановлює законодавство до діяльності професійного судді на посаді? Яке рішення має прийняти вища рада правосуддя України за результатом розгляду інформації про вищезазначеного суддю? Який орган і в якому порядку приймає рішення про звільнення судді з посади в через несумісність?

Задача 3.

У нарадчій кімнаті при постановленні вироку присяжні висловилися за необхідність призначення підсудному більш м'якого покарання, ніж запропоноване головуючим. Однак головуючий професійний суддя продовжував наполягати на суворій мірі покарання, підкреслюючи, що він краще знає закон. Один із присяжних категорично відмовився підписувати вирок, зазнавши серед причин неповне дослідження на судовому слідстві одного з епізодів обвинувачення (крадіжка майна з проникненням у житло).

Перелічіть права й обов'язки присяжного. Який порядок ухвалення рішень судом у складі суддів і присяжних? Чим відрізняється процедура ухвалення рішень судом присяжних в Україні й в країнах англосаксонської системи права? Чи може присяжний висловити незгоду із ухваленим рішенням і якщо так – у якій формі це відбувається?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (із змінами і доповненнями).
3. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 4(6), 12, 13, 15, 16.
4. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 17-20, 23-24.
5. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 107-114.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 30-35.
7. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 7 «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина»// Право України. – 1997. – № 8. – С. 73.
8. Постанова Пленуму Верховного Суду України «Про застосування судами законів України про внесення змін до чинного законодавства у зв'язку із закінченням дії «Перехідних положень» Конституції України» від 6 липня 2001р. №6.
9. Регламент Пленуму Верховного Суду України, затверджений постановою Пленуму Верховного Суду України № 5 від 9 квітня 2011 р.
10. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII «Прикінцевих та перехідних положень» Закону України «Про судоустрій України» (справа про Касаційний суд України) від 11.12.2003 № 20-рп/ 2003.
11. Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України, затверджене постановою Пленуму Верховного Суду України від 16 вересня 2011 р. № 5.
12. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді: наказ Держ. суд. адмін. України від 27.06.2006 р. № 68.
13. Кодекс професійної етики судді. Затверджений V з'їздом суддів України 24 жовтня 2002 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 5. – С. 24-25.

Спеціальна література:

1. Ємельянова І.І. «Мала судова реформа», її досягнення і недоліки // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2001. – № 4. – С. 57-67.
2. Карпечкін П. Система судів загальної юрисдикції: поняття, структура, функції // Прокуратура. Людина. Держава. – 2005. – № 5. – С. 56-64.
3. Назаров І.В. Принципи побудови судової системи: моногр. / І. В. Назаров. – Х.: ФІНН, 2009. – 144 с.
4. Штогун С.Г. Концепція удосконалення судоустрою чи продовження судової реформи? // Право України. – 2006. – № 7. – С. 10-14.
5. Азарт'ян Б.П. Про стан захисту працівників суду та безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 5. – С. 34-36.
6. Ахтирська Н. Принципи професійної підготовки суддів та шляхи їх реалізації в умовах розбудови правової держави // Судоустрій і судочинство в Україні. – 2006. – № 3-4. – С. 15-17.

7. Бабій І. Незалежність судової влади в особі судді – запорука демократичної держави // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 5. – С. 160-162.
8. Василюк С., Косило А. Зарубіжний досвід притягнення суддів до дисциплінарної відповідальності // Право України. – 2006. – №2. – С. 131-134.
9. Виноградова Л.Є. Дискусійні питання відповідальності суддів // Вісник Верховного Суду України. – 2004. – № 7. – С. 45-47.
10. Войтюк І.А. Застосування в Україні європейських стандартів при підготовці професійних суддів // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 2. – С. 32-37.
11. Городовенко В.В. Незалежність суддів і моральні засади суддівської професії // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 4. – С. 42-43.
12. Городовенко В. Порядок призначення і обрання суддів на посаду як гарантія незалежності суддів // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 7. – С. 43-48.
13. Городовенко В. Роль органів суддівського самоврядування в забезпеченні незалежності судової влади // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 1. – С. 118-121.
14. Завальнюк В. Підвищення професійної кваліфікації суддів // Юридичний вісник. – 2007. – № 1. – С. 36-38.
15. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
16. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.
17. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
18. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.

Тема 6. Організаційне забезпечення функціонування судів та органи суддівського самоврядування

(2 год)

Аналізуючи дану тему студенту варто звернути увагу на ряд органів, а саме: Державну судову адміністрацію: її статус, систему органів та повноваження. Також варто звернути увагу на правовий статус, склад та порядок формування Вищої ради правосуддя як органу, яка бере безпосередню участь у формуванні суддівського корпусу. Важливим органом є Вища кваліфікаційна комісія суддів України, її склад та порядок формування, повноваження.

Окремо слід проаналізувати ті органи, які забезпечують суддівське самоврядування, їх завдання, види, повноваження. Не варто оминати увагою і Національну школу суддів України, її статус та повноваження.

Питання до обговорення:

1. Державна судова адміністрація: статус, система органів, повноваження.
2. Національна школа суддів України: статус і структура.
3. Вища рада правосуддя: статус, склад та порядок формування, повноваження.

4. Вища кваліфікаційна комісія суддів: склад, порядок формування та повноваження.
5. Рада суддів України: склад та повноваження.
6. Органи суддівського самоврядування: завдання, види, повноваження.

Термінологічне завдання:

Національна школа суддів, Вища кваліфікаційна комісія суддів, Вища рада правосуддя, Державна судова адміністрація, орган.

Контрольні запитання:

1. Взаємодія Державної судової адміністрації з органами суддівського самоврядування.
2. Правовий статус службовців Державної судової адміністрації.
3. Проблеми вдосконалення правового регулювання забезпечувальної діяльності ДСА України та шляхи їх вирішення.

Література:

Нормативний матеріал:

14. Конституція України від 28 червня 1996 р.
15. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 р. (із змінами і доповненнями).
16. Господарський процесуальний кодекс України від 6 листопада 1991 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 4(6), 12, 13, 15, 16.
17. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 17-20, 23-24.
18. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 107-114.
19. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13 квітня 2012 р. (із змінами і доповненнями). – ст.ст. 30-35.
20. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 30.05.1997 р. № 7 «Про посилення судового захисту прав та свобод людини і громадянина»// Право України. – 1997. – № 8. – С. 73.
21. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 62 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 3 частини другої статті 18, статей 32, 33, 34, 35, 36, 37, підпункту 5 пункту 3 розділу VII «Прикінцевих та перехідних положень» Закону України «Про судоустрій України» (справа про Касаційний суд України) від 11.12.2003 № 20-рп/ 2003.
22. Положення про Науково-консультативну раду при Верховному Суді України, затверджене постановою Пленуму Верховного Суду України від 16 вересня 2011 р. № 5.
23. Про затвердження Інструкції з діловодства в місцевому загальному суді: наказ Держ. суд. адмін. України від 27.06.2006 р. № 68.
24. Кодекс професійної етики судді. Затверджений V з'їздом суддів України 24 жовтня 2002 р. // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 5. – С. 24-25.

Спеціальна література:

19. Азарт'ян Б.П. Про стан захисту працівників суду та безпеки осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві // Вісник Верховного Суду України. – 2001. – № 5. – С. 34-36.
20. Ахтирська Н. Принципи професійної підготовки суддів та шляхи їх реалізації в умовах розбудови правової держави // Судоустрій і судочинство в Україні. – 2006. – № 3-4. – С. 15-17.
21. Бринцев В. Шляхи підвищення ефективності професійної підготовки суддів і апарату судів // Право України. – 2001. – № 1. – С. 55-60
22. Войтюк І.А. Застосування в Україні європейських стандартів при підготовці професійних суддів // Вісник Верховного Суду України. – 2006. – № 2. – С. 32-37.
23. Городовенко В.В. Незалежність суддів і моральні засади суддівської професії // Вісник Верховного Суду України. – 2002. – № 4. – С. 42-43.
24. Городовенко В. Порядок призначення і обрання суддів на посаду як гарантія незалежності суддів // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 7. – С. 43-48.
25. Городовенко В. Роль органів суддівського самоврядування в забезпеченні незалежності судової влади // Підприємництво, господарство і право. – 2004. – № 1. – С. 118-121.
26. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
27. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.
28. Попадинець Г.О. Сутність, зміст та основні ознаки судової влади / Г.О. Попадинець / Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. – 2021. - №4. С. 114-117.
29. Щерблюк О. В. Організаційні основи судоустрою в Україні. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 «Адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право». – Науково-дослідний інститут публічного права, Київ, 2021.

Тема 7. Прокуратура України. Національне антикорупційне бюро України.

(2 год)

Органам прокуратури належить особливе місце в механізмі гарантій законності. Участь прокурора у здійсненні судочинства полягає у його праві реагувати на незаконні судові рішення, шляхом внесення відповідно апеляційного та касаційного подання, а це означає, що органи прокуратури допомагають судовій владі у забезпеченні правосуддя. Прокуратура є державним правоохоронним органом, на який покладається завдання здійснення нагляду за дотриманням і правильним застосуванням законів в Україні. Ці та ряд інших питань повинні бути детально проаналізовані та засвоєні в процесі вивчення даної теми студентами.

Питання до обговорення:

1. Поняття, особливості, завдання та місце прокуратури в системі правоохоронних органів України.
2. Функції та принципи діяльності прокуратури.
3. Організаційна структура органів прокуратури.
4. Поняття, завдання і повноваження спеціалізованих прокуратур:
 - А) Спеціалізовані прокуратури у військовій та оборонній сфері
 - Б) Спеціалізована антикорупційна прокуратура
5. Правовий статус Генерального прокурора в Україні. Порядок призначення Генерального прокурора на посаду та звільнення його з посади.
6. Правовий статус прокурора. Вимоги до осіб, які призначаються на посади прокурорів, порядок їх призначення та звільнення з посади. Припинення та зупинення повноважень прокурора.
7. Характеристика повноважень прокурора.
8. Національне антикорупційне бюро України: поняття, завдання, правові основи і принципи діяльності.
9. Директор НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження. Статус працівників НАБУ – вимоги, порядок призначення та повноваження.

Термінологічне завдання:

Прокуратура; прокурор; Офіс генерального прокурора України; Генеральний прокурор, Наказ Генерального прокурора України; Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Рада прокурорів України, Кваліфікаційно-дисциплінарна комісія прокурорів, письмові вказівки прокурора.

Контрольні запитання:

1. Яке місце прокуратури в системі органів державної влади України?
2. Які основні повноваження Генерального прокурора України?
3. Назвіть класні чини, які присвоюються працівникам прокуратури.
4. Назвіть дисциплінарні стягнення, які можуть накладатись на прокурорських працівників.
5. Вкажіть види заохочень, що можуть бути застосовані до прокурорсько-слідчих працівників.

6. Дайте правову характеристику Наказу Генерального прокурора України.
7. Перелічіть та охарактеризуйте гарантії незалежності прокурора в Україні.
8. Охарактеризуйте вимоги щодо несумісності прокурора.
9. Класні чини працівників прокуратури та порядок їх присвоєння.
10. Охарактеризуйте правовий статус Кваліфікаційно-дисциплінарної комісії прокурорів.
11. Взаємодія органів прокуратури з НАБУ.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин К., 26 років, який закінчив юридичний коледж зі ступенем бакалавра і має річний стаж роботи державним виконавцем, звернувся до регіональної прокуратури із заявою прийняти його на посаду прокурором у тому ж районі, де він працював на попередній посаді. Керівником регіональної прокуратури йому було відмовлено.

Чи були підстави для відмови? Які саме? Назвіть вимоги, що пред'являються до осіб, які призначаються на посади прокурорів та порядок їх призначення.

Задача 2.

До місцевої прокуратури звернувся громадянин Д., інвалід із зору. Посилаючись на те, що йому дуже важко читати й писати, він висказав прохання виділити йому працівника прокуратури, який би зміг захистити його конституційні права у суді під час розгляду цивільної справи. Прокурор прокуратури відмовив йому, посилаючись на те, що у прокуратури на день звернення громадянина Д. великий обсяг термінової роботи. Йому було запропоновано звернутися до юридичної консультації за місцем мешкання.

Чи правильно вчинив прокурор? Інтереси яких груп громадян має представляти прокурор у суді?

Задача 3.

За порушення трудової дисципліни прокурор регіональної прокуратури Харківської області своїм наказом притяг до дисциплінарної відповідальності прокурора Харківської місцевої прокуратур № 2 та виніс йому сувору догану.

Чи правильно вчинив прокурор регіональної прокуратури? Який орган може притягти до дисциплінарної відповідальності працівників прокуратур? Які види дисциплінарних стягнень можуть застосовуватися до працівників прокуратури?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. (втратив чинність).
3. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. (із змінами і доповненнями).
4. Положення про класні чини працівників прокуратури, затверджене постановою Верховної Ради України від 6 листопада 1991 року
5. Дисциплінарний статут прокуратури України, затверджений постановою Верховної Ради від 6 листопада 1991 р.
6. Наказ Генерального прокурора України №4/Ігн від 03.12.2012 р. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність.
7. Наказ Генерального прокурора України № 4гн від 19.12.2012 р. Про організацію діяльності прокурорів у кримінальному провадженні.
8. Наказ Генерального прокурора України № 5гн від 19.09.2005 р. Про організацію участі прокурорів у судовому розгляді кримінальних справ та підтримання державного обвинувачення.
9. Наказ Генерального прокурора України № 7гн від 02.04.2012 р. Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян (із змінами і доповненнями).
10. Наказ Генерального прокурора України № 2гн від 15.12.2011 р. Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України.
11. Наказ Генерального прокурора України №6гн від 28.11.2012 р. Про організацію представництва прокурором в суді інтересів громадянина або держави та їх захисту при виконанні судових рішень.
12. Положення про нагрудний знак «Почесний працівник прокуратури», затверджене наказом Генерального прокурора України від 9 лютого 2000 р. № 113 к.

Спеціальна література:

1. Бородін І. Функціональні обов'язки прокуратури у сфері забезпечення прав людини і громадянина (загальний нагляд, представництво інтересів громадян // Право України. – 2000. – № 7. – С. 46.
2. Ворсінов Г. Становлення прокуратури незалежної України // Право України. – 1997. – №1. – С. 22-25.
3. Грицаєнко Л. Конституційно-правовий статус прокуратури України // Вісник прокуратури. – 2007. – № 1. – С. 88-90.
4. Захаров Є. «Круглий стіл» з проблем реформування конституційного статусу прокуратури // Право України.- 2005. - № 4. – С. 138-139.
5. Каркач П. М. Організація роботи прокуратури міста, району / П. М. Каркач. – Х.: Право, 2010.
6. Каркач П. М. Правові основи прокурорської діяльності в Україні: науково-практичний посібник / П. М. Каркач, А. В. Лапкін. – Х.: Право, 2011. – 264 с.
7. Козьяков І. Прокурорський нагляд за законністю оперативно-розшукової діяльності: його проблеми // Право України. – 2000. – № 1. – С. 82-83.
8. Косюта М.В. Прокурорська система України в умовах демократичного суспільства: Монографія. – Одеса. – 2002.
9. Косюта М.В. Прокуратура України: навч. посіб. / М. В. Косюта. – 2-ге вид., переробл. і доп. – К.: Знання, 2010. – 404 с.

10. Косюта М. Функції прокуратури за законодавством країн пострадянського простору: порівняльно-правовий аналіз // Право України. – 2003. – № 5. – С. 80-84.
11. Косюта М., Долежан В. Правозахисна функція прокуратури та її закріплення у майбутньому законі України «Про прокуратуру» // Право України. – 2006. – № 3. – С. 59-62.
12. Лапкін А. В. Конституційно-правовий статус прокуратури України і міжнародний досвід / А. В. Лапкін // Другі конституційні читання: зб. тез наук. доп. і повідомл. міжн. наук. конф. – Х.: Права людини, 2009. – С. 270-272.
13. Лапкін А. В. Кримінальне переслідування – перспективна функція прокуратури / Лапкін А. В. // Вісн. Нац. Акад. прокуратури України. – 2011. – № 1. – С. 63-72.
14. Мичко М., Голова Н. Про основні принципи організації прокуратури // Право України. – 2000. – № 12. – С. 74.
15. Медведько О. Реформування органів прокуратури України // Вісник прокуратури. – 2006. – № 10. – С. 51-53.
16. Мінюков П. Співвідношення прокурорського нагляду і відомчого контролю при розслідуванні кримінальних справ слідчими. Право України. 1999. №1. – С.111-115.
17. Мичко М. До питання про загальнонаглядову діяльність прокуратури // Право України. – 2000. – № 4. – С. 50-51.
18. Попович Є. Щодо визначення мети і завдань органів прокуратури // Вісник прокуратури. – 2007. – № 2. – С. 21-23.
19. Потєбенько М. Прокуратура України на межі третього тисячоліття // Право України. – 2001. – № 1. – С. 6-7.
20. Прокурорський нагляд в Україні: підручник / І.І. Когутич, В.Т. Нор, А.А. Павлишин, В.В. Луцик; за ред. В.Т. Нора. – К.: Ін Юре, 2011. – 592 с.
21. Руденко М. Проблеми розвитку прокуратури України // Право України. – 2003.- № 2. – С. 57-59.
22. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
23. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.

Тема 8. Система органів Міністерства внутрішніх справ. Органи Служби безпеки України

(2 год)

У комплексі заходів, які проводяться органами державного управління у сфері національної безпеки, важлива роль належить органам внутрішніх справ, які є найчисленнішими серед правоохоронних органів України. Саме діяльність цих органів є надійною гарантією громадської безпеки, необхідної для захисту життя, здоров'я, честі, гідності громадян, їх законних інтересів, забезпечення суспільного спокою, охорони майна, створення реальних умов для нормального функціонування держави та її органів, об'єднань громадян, трудових колективів.

Питання до обговорення:

1. Міністерство внутрішніх справ України: компетенція і правові основи діяльності.

2. Система і повноваження органів Міністерства внутрішніх справ України.
3. Національна поліція України: завдання, система та правові основи діяльності.
4. Повноваження Національної поліції України. Поліцейські заходи: види та загальна характеристика.
5. Вимоги до осіб, які приймаються на службу в поліцію.
6. Завдання, правові засади діяльності та структура Служби безпеки України.
7. Повноваження органів Служби безпеки України.

Термінологічне завдання:

Міністерство внутрішніх справ України, Міністр внутрішніх справ, Національна поліція України, Поліцейські заходи, СБУ, національна безпека, громадська безпека, державне управління, МВС, завдання і функції ОВС.

Контрольні запитання:

1. Правове забезпечення взаємодії органів внутрішніх справ з органами місцевої влади
2. Місце поліції в системі правоохоронних органів
3. Адміністративно-правовий статус Служби безпеки України
4. Становлення та розвиток органів Служби безпеки України (історико-правовий аналіз)

Методичне завдання:

1. Охарактеризуйте функції і повноваження СБУ у взаємодії зі структурами громадянського суспільства

Практичне завдання:

Задача 1.

У громадянки М. поблизу вокзалу невідомий вихопив з рук сумку, де знаходились гроші і документи. Намагаючись його наздогнати, вона помітила працівника поліції, який проходив поруч, і покликала його на допомогу. На звернення М. працівник поліції тактовно пояснив, що він повертається додому зі зміни, тому знаходиться не при виконанні обов'язків.

Оцініть ситуацію з точки зору прав і обов'язків працівників поліції.

Задача 2

До громадянина Д., який сидів у своєму автомобілі і розмовляв по телефону, підійшли співробітники поліції і повідомили, що вилучають його транспортний засіб для проїзду до місця події, а мобільний телефон – для ведення оперативних переговорів. На заперечення громадянина Д. вони застосували до нього прийоми рукопашного бою і затримали його на 72 години за спротив співробітникам поліції

В чийх діях у даній ситуації вбачаються порушення закону? Які права поліції передбачено чинним законодавством?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Закон України «Про прокуратуру» від 5 листопада 1991 р. (втратив чинність).
3. Закон України «Про прокуратуру» від 14 жовтня 2014 р. (із змінами і доповненнями).
4. Про Концепцію розвитку системи Міністерства внутрішніх справ України : постанова Кабінету Міністрів України від 24 квітня 1996 р. № 456. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.
5. Положення про Міністерство внутрішніх справ України : розпорядження Президента України від 7 жовтня 1992 р. // Голос України. – 1992. – 20 жовт.
6. Про затвердження положення про Міністерство внутрішніх справ України : Указ Президента України № 1138 від 17 жовтня 2000 р. // Офіц. вісн. України. – 2000. – № 42. – Ст. 1774.
7. Про міліцію : Закон України від 20 грудня 1990 р. // ВВР України. – 1991. – № 4. – Ст. 20.(втратив чинність).
8. Про основи національної безпеки України : Закон України від 19.06.2003 р. № 964 // ВВР України. – 2003. – № 39. – Ст. 351.

Спеціальна література:

1. Бандурка О. М. Управління в органах внутрішніх справ України: підручник / О. М. Бандурка. – Х. : Ун-т внутр. справ, 1998. – 480 с.
2. Загуменна Ю. О. Особливості реалізації правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України / Ю. О. Загуменна // Європейські перспективи. Право. – 2010 . – 4. – С. 188–194.
3. Збірник нормативних актів України з питань правопорядку. – К. : МВС України, 1993. – 583 с. 4. Колпаков В. К. Адміністративне право України : навч. посіб. / В. К. Колпаков. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 544 с.
4. Концепція розвитку органів внутрішніх справ України в ХХІ столітті / за ред. Я. Ю. Кондратьєва. – К. : НАВСУ, 1999. – 27 с.
5. Національна безпека : навч. посіб. / Я. Й. Малик, О. І. Береза, М. Ф. Криштанович. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 280 с.
6. Національна безпека: нормативно-правові акти / упоряд. : Я. Й. Малик, О. І. Береза, М. Ф. Криштанович. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2010. – 556 с.
7. Пікуля Т. О. Правоохоронні органи України в механізмі держави : монографія / Т. О. Пікуля ; МВС України ; КНУВС ; Київськ. юрид. ін-т. – Тернопіль : Астон, 2005. – 199 с.

8. Проблеми забезпечення національної безпеки України на сучасному етапі державотворення : матеріали круглого столу (Київ, 21 жовт. 2010 р.) ; НАДУ при Президентові України ; за заг. ред. Г. П. Ситника. – К. : НАДУ, 2011. – 72 с.
9. Шляхи удосконалення системи державного управління забезпеченням національної безпеки України : навч. посіб. : у 2 ч. / Г. П. Ситник, А. В. Дацюк, Р. Р. Марутян [та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. – Ч. 1. – 44 с.
10. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
11. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.

Тема 9. Органи досудового розслідування та оперативно-розшукової діяльності. Державне бюро розслідувань.

(2 год)

Під час підготовки до семінарського заняття слід розглянути систему органів досудового розслідування в Україні, а також звернути окрему увагу на особливості нормативно-правового регулювання процесуального статусу підрозділів Національного антикорупційного бюро України та Державного бюро розслідувань. Необхідно дослідити питання реалізації окремих повноважень цими органами, які обумовлені специфікою попередження, виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних правопорушень відповідно до вимог чинного законодавства.

Питання до обговорення:

1. Досудове розслідування: поняття, особливості та форми.
2. Органи та особи, що здійснюють досудове розслідування: система, завдання та компетенція.
3. Загальна характеристика оперативно-розшукової діяльності.
4. Система органів оперативно-розшукової діяльності та їх правове регулювання.
5. Поняття, завдання та правові засади діяльності Державного бюро розслідувань (далі - ДБР).
6. Організація діяльності ДБР.
7. Повноваження ДБР.
8. Кадровий та керівний склад ДБР.

Термінологічне завдання:

Досудове розслідування, органи досудового розслідування, Національне антикорупційне бюро України, Державне бюро розслідувань.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки : затверджено Законом України від 14 жовтня 2014 р. № 1699-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1699-18>.
2. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квітня 2012 р. № 4651-VI. URL: zakon.rada.gov.ua/go/4651-17.
3. Про Державне бюро розслідувань : Закон України від 12 лютого 2015 р. № 2114. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=54012.
4. Про Національне антикорупційне бюро України : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1698-VII. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1698-18>.

Спеціальна література:

1. Баганець О. Переваги та недоліки нового КПК. Пропозиції щодо внесення змін та доповнень до проекту нового Кримінального процесуального кодексу України URL: http://yuricom.com/ua/legal_practice/services/kryminalne_pravo/perevagy_ta_nedoliky_novogo_kpk_propozytsii_shchodo_vnesennia_zmin_ta_dopovnen_do_proektu_novogo_kryminalnogo_protsesualnogo_kodeksu_ukrainy-publication.
2. Баулін О. В., Ляш А. О. Досудове розслідування за новим Кримінальним процесуальним кодексом України: сучасна концепція і традиції / О. В. Баулін, А. О. Ляш // Правничий часопис Донецького університету. — 2012. — № 2 (28). — С. 83–91.
3. Галаван З. Функціонування системи досудового слідства у державах — членах Європейського Союзу / З. Галаван // Публічне право. — 2012. — № 3 (7). — С. 218–225.
4. Лінгбо М. Перспективи подальших реформ у сфері кримінальної юстиції в контексті відповідності Європейським стандартам / М. Лінгбо // Слово національної школи суддів України. — 2013. — № 4 (5). — С. 119–122.
5. Удалова Л. Д. Кримінальна процесуальна діяльність Національного антикорупційного бюро України / Л. Д. Удалова // Вісник Академії адвокатури України. — 2015. — № 33 (12). — С. 154–160.
6. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
7. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.

Тема 10. Адвокатура в Україні

(2 год)

Конституція України проголошує існування одного з найважливіших правових інститутів – адвокатури, основним завданням якої є забезпечення права на захист від обвинувачення та подання іншої правової допомоги в тому числі представництва громадян, юридичних осіб у судах. Адвокатура – це добровільне професійне громадське об'єднання, покликане сприяти захисту прав і свобод та представляти законні інтереси громадян України, іноземців, осіб без громадянства, юридичних осіб, надавати їм юридичну допомогу.

Безумовно важливими є принципи, якими повинен керуватися адвокат у процесі своєї діяльності, серед яких особливу увагу слід приділити наступним: принцип незалежності адвокатури, принцип демократизму та гуманності, принцип верховенства закону (законності), принцип конфіденційності тощо. Аналізу і вивчення потребують питання пов'язані із правовим статусом адвоката, охороною адвокатської таємниці, видами дисциплінарних стягнень, які покладаються на адвоката тощо.

Питання до обговорення:

1. Поняття та сутність інституту адвокатури. Правове регулювання адвокатської діяльності.
2. Завдання адвокатури та принципи її діяльності.
3. Правовий статус адвоката: порядок набуття, права та обов'язки. Обмеження щодо надання адвокатом правової допомоги. Правовий статус помічника адвоката
4. Організаційні форми діяльності адвокатури. Єдиний реєстр адвокатів.
5. Види адвокатської діяльності.
6. Адвокатська таємниця. Основні принципи адвокатської етики. Гарантії адвокатської діяльності.
7. Дисциплінарна відповідальність адвоката. Припинення та зупинення адвокатської діяльності.
8. Безоплатна правова допомога: види, право на надання та отримання.

Термінологічне завдання:

Адвокатура, адвокат, гарантії адвокатської діяльності, кваліфікаційно-дисциплінарна комісія адвокатури, адвокатська таємниця, стажист адвоката, адвокатське бюро, адвокатське об'єднання, помічник адвоката, адвокатський запит, адвокатське самоврядування.

Контрольні запитання:

1. Які організаційні форми адвокатури передбачені законодавством?

2. Назвіть вимоги, що ставляться до особи, яка має намір одержати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.
3. Які повноваження кваліфікаційно-дисциплінарних комісій адвокатури?
4. Назвіть дисциплінарні стягнення, що можуть бути застосовані до адвоката.
5. Вкажіть основні завдання Вищої кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.
6. Назвіть види адвокатської діяльності.
7. Які гарантії адвокатської діяльності встановлені законодавством?
8. Які є форми адвокатського самоврядування?
9. Відмінність правового статусу помічника адвоката та стажиста адвоката.
10. Адвокатський запит: його характеристика.
11. Адвокатське самоврядування: завдання та організаційні форми. Національна асоціація адвокатів України.

Методичне завдання:

1. Проаналізуйте положення Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» та відобразіть схематично види юридичної допомоги, які надаються адвокатами фізичним та юридичним особам.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянин Семеренко після закінчення 4-х курсів юридичного факультету Львівського національного університету і отримання диплому за освітньо-кваліфікаційним рівнем бакалавр два роки працював помічником адвоката.

Семеренко подав заяву до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури з проханням допустити його до складання кваліфікаційного іспиту. До складання іспиту Семеренко був допущений, успішно його склав і був направлений на стажування до адвоката Гикавки, у якого працював помічником.

Семеренко заперечував проти його стажування, зазначаючи, що за законом він має бути звільнений від стажування і йому одразу після іспиту кваліфікаційно-дисциплінарна комісія має видати свідоцтво про право на заняття адвокатською діяльністю.

1. Які вимоги ставляться до особи, яка має намір здійснювати адвокатську діяльність?
2. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 2.

Тищенко, Андрухів та Мицик, маючи свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю і здійснюючи адвокатську діяльність індивідуально, вирішили об'єднати свої зусилля і створити адвокатське бюро, яке вони зареєстрували відповідно до закону. Після реєстрації адвокатське бюро розпочало свою діяльність.

1. Який порядок створення адвокатського бюро, адвокатського об'єднання?
2. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 3.

Громадянин Руденко, який мав повну вищу юридичну освіту і стаж роботи юрисконсультантом 4 роки, був членом політичної партії «Свобода», вирішив стати адвокатом і подав документи до кваліфікаційно-дисциплінарної комісії адвокатури.

В комісії йому пояснили, що перед тим, як складати іспит, він має пройти стажування у адвоката Бондаренка, який є досвідченим фахівцем, має стаж адвокатської діяльності 14 років, має чудові педагогічні здібності, про що свідчить те, що на даний час він має шістьох стажистів.

Крім того, в комісії Руденка попередили, що у разі успішного складення кваліфікаційного іспиту і отримання свідоцтва про право на заняття адвокатською діяльністю він має припинити членство в партії, оскільки «їм не потрібно, щоб адвокати надавали перевагу партійним, а не корпоративним інтересам».

1. Який порядок проходження стажування особи, яка має намір здійснювати адвокатську діяльність?
2. Дайте правову оцінку ситуації.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Основні положення про роль адвокатів, прийняті VIII Конгресом ООН про запобігання злочинам (1990 р.).
3. Загальний кодекс правил для адвокатів держав Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн учасниць на пленарному засіданні в Страсбурзі (1988 р.).
4. Закон України «Про безоплатну правову допомогу» від 2 червня 2011 р.
5. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05 липня 2012 р.
6. Кримінальний процесуальний кодекс України. Ст.ст. 4549, 52.
7. Цивільний процесуальний кодекс України. Ст.ст. 13, 40, 42.

8. Господарський процесуальний кодекс України. Ст. 29.
9. Кодекс адміністративного судочинства України. Ст.ст. 16, 58.
10. Рішення Конституційного Суду України від 16 листопада 2000р., № 13-рп / 2000 у справі за конституційним зверненням Солдатова Геннадія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 59 Конституції України, статті 44 Кримінально-процесуального кодексу України, статей 268, 271 Кодексу України про адміністративні правопорушення (справа про право вільного вибору захисника) Справа №1-17/ 2000.
11. Постанова Пленуму Верховного Суду України від 24 жовтня 2003р. № 8 «Про застосування законодавства, яке забезпечує право на захист у кримінальному судочинстві».
12. Правила адвокатської етики, схвалені Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України від 1 жовтня 1999 р. // Юридичний Вісник України, 1999. – № 46.

Спеціальна література:

1. Андрусів В.Г. Співвідношення забезпечення адвокатурою права на захист з наданням правової допомоги // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2006. – № 12. – С. 126-131
2. Бобрик В., Новосельцев І. Адвокат-іноземець в Україні та адвокат-українець за кордоном: реалії чи перспективи? // Підприємництво, господарство і право. – 2007. – № 6. – С. 139-142.
3. Гловацький І.Ю. Діяльність адвоката-захисника у кримінальному процесі. – К.: Атіка, 2003. – 352 с.
4. Гончаренко С.В. Професійні права адвоката: європейський стандарт // Адвокат. – 2002. – № 6. – С.19-22.
5. Гончаренко С.В. Професійні права адвоката й адвокатське самоврядування // Адвокат. – 2007. – № 10. – С. 8-15.
6. Долежан В., Полянський Ю. Перспективи розвитку самоврядування в адвокатурі України // Вісник прокуратури. – 2007. – № 6. – С. 45-51.
7. Жуковська О.Л. Професійні права адвокатів у контексті прецедентної практики Європейського суду з прав людини // Адвокат. – 2002.- № 6. – С.17-18.
8. Іванцова А.В. Організаційні форми діяльності адвокатури: моногр. / А. В. Іванцова. – Х.: ФІНН, 2011. – 248 с.
9. Коваленко Т. Актуальні проблеми регулювання дисциплінарної відповідальності адвокатів // Підприємництво, господарство і право. – 2008. – № 1. – С. 38-42.
10. Леви А., Папкин А. Нравственные и этические требования к адвокату // Российская юстиция, 2003. – № 3. – С.25-26.
11. Логінова С. Охорона адвокатської таємниці: етика, деонтологія, право // Право України, 2000. – № 5. – С.76, 78.
12. Пасенюк О.М. Актуальні проблеми надання правової допомоги і роль адвокатури в Україні // Адвокат, 2002. – № 3 – 4. – С. 5-7.
13. Про адвокатуру відверто. // Адвокат. – 2003. – №1. – С. 22-27.
14. Ромовська З. Закон України «Про адвокатуру» – ремонт чи повна реконструкція? // Право України. – 2000. – № 11. – С.56-58.
15. Святоцька В. Адаптація законодавства України про адвокатуру до європейських стандартів: деякі питання // Право України. – 2005. – № 10. – С.87-89.
16. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія і сучасність. Київ, 1997.
17. Сміх В. Правове становище адвоката під час забезпечення права особи на правову допомогу // Право України . – 2005. – № 10. – С. 60-63.

18. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
19. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.

Тема 11. Нотаріат в Україні

(2 год)

Нотаріат в Україні – це система органів та посадових осіб, на які покладено обов'язки засвідчувати права, а також факти, що мають юридичне значення, і робити інші нотаріальні дії з метою надання їм юридичної сили. Організація діяльності нотаріату регулюється Законом України «Про нотаріат» від 2 вересня 1993 року. Норми, що регулюють організацію і діяльність нотаріату, становлять самостійну галузь законодавства. Нотаріуси у своїй діяльності керуються також постановами і розпорядженнями Кабінету Міністрів України, наказами та інструкціями Міністерства юстиції України.

Питання до обговорення:

1. Поняття нотаріату та нотаріальної діяльності, її форми, види, принципи здійснення.
2. Нотаріус та його правовий статус. Повноваження нотаріусів. Вимоги, які ставляться до кандидатів на посаду нотаріуса.
3. Організаційна побудова державного нотаріату в Україні:
 - 1) державні нотаріальні контори,
 - 2) державні нотаріальні архіви.
4. Дисциплінарна відповідальність державного нотаріуса
5. Особливості приватної нотаріальної діяльності.
 - 1) Порядок реєстрації приватного нотаріуса
 - 2) Вимоги до робочого місця приватного нотаріуса
6. Особливості юридичної відповідальності приватного нотаріуса
7. Підстави та порядок припинення та зупинення нотаріальної діяльності.
8. Виконання функцій нотаріату іншими органами та посадовими особами.

Термінологічне завдання:

Нотаріат, нотаріус, кваліфікаційна комісія нотаріату, державний нотаріальний архів, нотаріальні дії, Нотаріальна палата України, нотаріальна таємниця, помічник нотаріуса, нотаріальний округ, робоче місце нотаріуса, нотаріальна дія.

Контрольні запитання:

1. Назвіть систему нотаріальних органів.
2. Вкажіть підстави для припинення нотаріальної діяльності приватного нотаріуса.
3. В чому полягає професійне самоврядування нотаріусів?
4. Яка основна мета створення Нотаріальної палати України?
5. Поняття нотаріальної таємниці та суб'єкти нотаріальної таємниці.
6. Які обмеження у праві вчиняти нотаріальні дії передбачені законодавством.
7. Підстави анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальної діяльністю.
8. Особливості правового статусу помічника нотаріуса.
9. Особливості правового режиму нотаріальних округів в Україні.

Методичне завдання:

1. Охарактеризуйте особливості правового статусу помічника нотаріуса та консультанта державної нотаріальної контори.

Практичне завдання:

Задача 1.

Громадянка Сулима після закінчення юридичного факультету Київського національного університету сім років працювала у відділі нотаріату Головного управління юстиції Кіровоградської області. Вирішивши стати нотаріусом, вона подала необхідні документи до Вищої кваліфікаційної комісії нотаріату, була допущена до складання кваліфікаційного іспиту, успішно його склала, і їй Вищою кваліфікаційною комісією нотаріату було видане свідоцтво про право на зайняття нотаріальною діяльністю.

1. Яким вимогам повинні відповідати особи, які призначаються на посаду нотаріуса ?
2. Дайте правову оцінку ситуації.

Задача 2.

Міністерство юстиції України за поданням Головного управління юстиції у Львівській області прийняло рішення про анулювання свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю щодо громадянина Никоненка, оскільки він протягом 3,5 років після отримання

свідоцтва не здійснював нотаріальну діяльність і тому є сумніви щодо його кваліфікації і можливості на належному рівні надавати нотаріальні послуги.

Дайте правову оцінку ситуації.

Література:

Нормативний матеріал:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р.
2. Закон України від 2 вересня 1993 р. «Про нотаріат» (із змінами та доповненнями).
3. Цивільний кодекс України. – К., 2009. Ст. 1252.
4. Положення про Вищу кваліфікаційну комісію нотаріату, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 31 серпня 2011 р. № 923.
5. Положення про вимоги до робочого місця (контори) приватного нотаріуса та здійснення контролю за організацією нотаріальної діяльності, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 23 березня 2011 р. № 888/5.
6. Положення про Державний нотаріальний архів, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 18 травня 2009 № 870/5.
7. Примірне положення про порядок надання державними нотаріусами додаткових послуг правового характеру, які не пов'язані із вчинюваними нотаріальними діями, а також послуг технічного характеру, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 30 січня 1998 р. № 3/5.(із змінами і доповненнями).
8. Порядок видачі свідоцтва про право на зайняття нотаріальною діяльністю, затверджений наказом Міністерства юстиції України від 12 липня 2012 року № 1170/21482 .
9. Положення про порядок реєстрації приватної нотаріальної діяльності та заміщення приватного нотаріуса, затверджене наказом Міністерства юстиції України від 22 березня 2011 р. № 871/5.

Спеціальна література:

1. Головченко В. Державний нотаріат України: захищає чи порушує права людини і громадянина ? // Юридичний вісник України. 18-24 вересня 1997 р.
2. Єрух А.М., Козьяков Ю.М., Круковес Н.В. Довідник нотаріуса. Випуск 2. – К.: Істина, 2000.
3. Єфіменко Л.В. Правове регулювання нотаріальної діяльності має зазнати змін // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2003. – № 1. – С. 74-79.
4. Єфіменко Л.В. Нотаріат в Україні: законодавство, судова практика / Л. В. Єфіменко. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 400 с.
5. Комаров В., Баранкова В. Законодавство про нотаріат: очікувані зміни // Право України. – 2003.– № 11. – С.6065.
6. Нотаріальна революція // Юридичний вісник України, 2-8 липня 1998 р. №27.
7. Радзівська Л.К., Пасічник С.Г. Нотаріат в Україні: Навч. посібник. – К.: Юрінком Інтер, 2000.
8. Фурса С. Правова концепція нотаріальної діяльності щодо охорони прав громадян // Право України. – 2000.– № 6. – С.100.
9. Черниш В. Незалежний нотаріат – необхідна умова становлення громадського суспільства в Україні // Право України, 2000, № 9. – С.4.

10. Чижмарь К.І. Концепція реформування органів нотаріату в Україні / К. І. Чижмарь // Бюл. М-ва юстиції України. – 2009. – № 9. – С. 46-53.
11. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.
12. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.

Тема 12. Органи та установи юстиції

(2 год)

Органи юстиції України – це система органів виконавчої влади, яку очолює Міністерство юстиції України, призначенням якої є формування та забезпечення реалізації державної правової політики та виконання інших завдань, визначених законодавством.

Під час підготовки до семінарських занять студентам варто звернути увагу на організацію та завдання органів юстиції, функції Міністерства юстиції України та інших органів юстиції, необхідно визначити основні сфери повноважень органів юстиції та опрацювати ті нормативно – правові акти, які складають основу діяльності органів юстиції.

Питання до обговорення:

1. Органи та установи юстиції: система та правові засади діяльності.
2. Міністерство юстиції України: структура, основні завдання та повноваження.
3. Департамент нотаріату та державної реєстрації Міністерства юстиції України.
4. Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України.
5. Державна кримінально-виконавча служба України .

Термінологічне завдання:

Органи юстиції, установи юстиції, Міністерство юстиції України, Департамент державної реєстрації Міністерства юстиції України, Департамент державної виконавчої служби Міністерства юстиції України, Державна кримінально-виконавча служба України

Контрольні запитання:

1. Система органів юстиції: становлення, розвиток, сучасний стан.
2. Органи юстиції у сфері організації та забезпечення правосуддя: історичний аспект.
3. Роль та місце органів юстиції в сфері правосуддя в сучасній світовій практиці.
4. Функції органів юстиції у сфері організації експертного забезпечення правосуддя.
5. Функції органів юстиції у сфері організації виконання судових рішень.

6. Інші функції та сучасні напрямки розвитку статусу, форм діяльності та сфери повноважень органів юстиції (на національному рівні).
7. Чи належать органи юстиції до політичних органів?

Література:

Нормативний матеріал:

1. Положення про Міністерство юстиції України: затв. постановою. Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 р. № 228 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/228-2014-%D0%BF/print1390224962826662>.
2. Положення про Головні управління юстиції Міністерства юстиції України в Автономній Республіці Крим, в областях, містах Києві та Севастополі [Електрон. ресурс]: затв. наказом М-ва юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5. – Режим доступу: <http://www.minjust.gov.ua/0/8815>.
3. Про затвердження Порядку взаємодії Міністерства юстиції України з центральними органами виконавчої влади, діяльність яких спрямовується та координується Кабінетом Міністрів України через Міністра юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 06.06.2011 р. № 1495/5. Про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби: наказ Міністерства юстиції України від 10.04.2012 р. № 549/5.
4. Про затвердження Положення про управління державної виконавчої служби головних управлінь юстиції в Автономній Республіці Крим, областях, містах Києві та Севастополі, Положення про районний, районний у місті, міський (міста обласного значення), міськрайонний, міжрайонний відділ державної виконавчої служби: наказ Міністерства юстиції України від 10.04.2012 р. № 549/5.
5. Про затвердження положень про територіальні органи Міністерства юстиції України: наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5.
6. Про районні, районні у містах, міські (міст обласного значення), міськрайонні, міжрайонні управління юстиції: наказ Міністерства юстиції України від 23.06.2011 р. № 1707/5.
7. Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини: Закон України від 23.02.2006 р. № 3477-IV // Офіц. вісн. України. – 2006. – № 12. – Ст. 792.
8. Про державну виконавчу службу: Закон України від 24.03.1998 № 202/98 ВР [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/про%20державну%20>

Спеціальна література:

1. Дудченко О. Ю. Адміністрування в судовій системі: поняття та перспективи реформування / О. Ю. Дудченко // Юрист України. – 2013. – № 2. – С. 138-143.
2. Железняк Н. Міністерство юстиції України – провідний орган у забезпеченні реалізації державно-правової політики / Н. Железняк // Право України. – 2000. – № 8.
3. Організація роботи суду: навч. посіб. для студ. спец. вищ. навч. закл. / І. Є. Марочкін, Л. М. Москвич, О. М. Овчаренко та ін.; за заг. ред. І. Є. Марочкіна. – Харків: Право, 2012. – 256 с.
4. Бублик Н.С. Коспект лекцій з навальної дисципліни «Судові та правоохоронні органи України» / Н.С. Бублик / Дніпро. – 2019 рік. 172 с.

5. Судові та правоохоронні органи: навчальний посібник / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Ю. С. Назар, М. Т. Гаврильців, Г. Ю. Лук'янова, А. І. Годяк, М. М. Бліхар. – Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2016. – 388 с.